

MUHASEBE TEMEL DENKLEMİ VE TEMEL FİNANSAL TABLOLAR

MUHASEBE TEMEL DENKLEMİ

İşletmenin faaliyetlerini sürdürmek için sahip olduğu ekonomik değerler işletmenin varlıklarını oluşturur. Bu varlıkların nasıl finanse edildiği ise işletmenin kaynak yapısını gösterir. Bu iki grubun birbirine eşitlendiği denkleme **muhasabe temel denklemi** denir.

O halde muhasabe temel denkleminde eşitliğin bir tarafında işletmenin sahip olduğu varlıkları, diğer tarafında bu varlıkları finanse etmekte kullanıldığı kaynaklar yer alır.

Muhasabe temel denklemi:

$$\begin{array}{ccc} \text{Aktif} & = & \text{Pasif} \\ \text{Varlıklar} & = & \text{Kaynaklar} \end{array}$$

Bir ekonomik değerin işletme tarafından bir varlık olarak muhasebeleştirilmesi için ilgili varlıkla ilgili tasarruf gücünün (varlıkla ilgili karar alma gücünün) işletmede olması, değerinin ölçülebilmesi ve gelecekte işletmeye fayda sağlaması koşulları aranır. Bu nitelikleri taşıyan ekonomik değerler işletmenin aktif yapısını (ekonomik yapısını) oluşturur ve işletmenin varlıkları olarak raporlanır.

Varlıkları finanse etmekte kullanılan kaynaklar temelde iki gruba ayrılır:

- ▶ İşletme dışında sağlanan kaynaklar(borçlar)
- ▶ İşletme sahiplerinin sağladığı kaynaklar (zkaynaklar)

İşletmelerin ticari veya ticari olmayan faaliyetleri nedeniyle doğan borçları, para ve sermaye piyasalarından sağlanan borçlar finansal yapının önemli bir parçasıdır.

İşletme sahiplerinin işletme kurulurken getirdikleri sermaye, kuruluşu izleyen dönemlerde sermaye artırımını sırasında yine işletme sahipleri tarafından getirilen kaynaklar ile işletme faaliyetlerinden doğan kar veya zarar ise **özkaynakları** oluşturur.

Borçlar ve özkaynaklar aynı zamanda işletme varlıkları üzerinde hak sahibi olanları da gösterdiğinden denklemin **pasif tarafına işletmenin finansal ve hukuki yapısı** da denir.

Muhasebe denklemi;

$$\text{Varlıklar} = \text{Borçlar} + \text{Özkaynaklar}$$

İşletme ne tür faaliyet gerçekleştirirse gerçekleştirsin muhasebe temel denklemindeki eşitlik her zaman korunur.

Temel Finansal Tablolar

İşletmenin belli bir andaki ekonomik ve finansal durumunu gösteren bilanço ile belli bir dönemin faaliyet sonuçlarını gösteren gelir tablosu temel finansal tablolar olarak kabul edilir.

- ▶ Satışların Maliyet Tablosu
- ▶ Fon Akım Tablosu
- ▶ Nakit Akım Tablosu
- ▶ Kar Dağıtım Tablosu
- ▶ Özkaynaklar Değişim Tablosu

BİLANÇO

Bilanço, işletmenin belli bir alandaki ekonomik ve finansal yapısını gösteren finansal tablodur. İşletmenin belli anda sahip olduğu ekonomik değerleri (varlıkları-aktif) ve bu değerleri finanse etmekte kullandığı kaynakları (pasifi) gösteren bir tablodur.

- ▶ Varlıklar en kısa sürede paraya dönüşebilen varlıklardan en uzun sürede paraya dönüşen varlıklara doğru, kaynaklar ise en kısa vadeliden en uzun vadeliye doğru sıralanabilir.
- ▶ **Varlıklar sol tarafta, kaynaklar sağ tarafta** olmak üzere bu unsurlar karışık olarak bilanço oluşturabilirler.
- ▶ Bilanço “**net değer esası**” na göre düzenlenir.
- ▶ Cari dönem (içinde bulunulan dönem) ile önceki dönem rakamları karşılaştırmalı olarak raporlanır.
- ▶ Bilançolar özet ve ayrıntılı olarak düzenlenir.

BİLANÇO

Aktif		Pasif	
Dönen Varlıklar	100	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0
Kasa (-88)	12		
Ticari Mal (+80)	80		
İndirilecek KDV (+8)	8	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	
Duran Varlıklar	0	Özkaynaklar	100
		Sermaye	100
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Varlıklara İlişkin İlkeler

- ▶ İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilir.
- ▶ Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.
- ▶ Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz.

Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler

- ▶ İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubunda gösterilir.
- ▶ Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları içermek üzere, işletmenin bilinen ve tutarları uygun olarak tahmin edilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda gösterilmelidir.

Özkaynaklara İlişkin İlkeler

- ▶ İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları özkaynaklar grubunu oluşturur.
- ▶ İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir. İşletmede herhangi bir zararın ortaya çıkması, herhangi bir nedenle özkaynaklarda meydana gelen azalmalar, hem dönemsel, hem de kümülatif olarak izlenmeli ve kaydedilmelidir.
- ▶ Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı, özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.

Firma Adı

Tarih

BİLANÇO

AKTİF		PASİF	
Dönen Varlıklar	630	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	340
Hazır Değerler	150	Mali Borçlar	70
Menkul Kıymetler		Ticari Borçlar	125
Ticari Alacaklar	250	Diğer Borçlar	
Diğer Alacaklar	30	Alınan Avanslar	60
Stoklar	170	Ödenecek Veri ve Diğer Yükümlülükler	50
Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	20	Borç ve Gider Karşılıkları	
Diğer Dönen Varlıklar	10	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	20
		Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	15
		Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	275
		Mali Borçlar	140
		Ticari Borçlar	
		Diğer Borçlar	
Duran Varlıklar	305	Alınan Avanslar	
Ticari Alacaklar		Borç ve Gider Karşılıkları	135
Diğer Alacaklar		Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	
Mali Duran Varlıklar	70	Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	
Maddi Duran Varlıklar	120		
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	90	Özkaynaklar	320
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar		Ödenmiş Sermaye	200
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları		Sermaye Yedekleri	40
Diğer Duran Varlıklar	25	Kar Yedekleri	
		Geçmiş Yıllar Karları	
		Geçmiş Yıllar Zararları (-)	-25
		Dönem Net Karı	105
TOPLAM	935	TOPLAM	935

Dipnotlar

GELİR TABLOSU

Gelir tablosu, işletmenin belli bir döneme ilişkin faaliyet sonuçlarını gösteren tablodur. Dönemsellik kavramı gereği belli bir döneme ilişkin olarak tahakkuk ettirilen gelir ve karlar ile aynı döneme ilişkin gider ve zararlar gelir tablosunun içeriğini oluşturur.

Her gelir tablosunun bir başlığı bulunmaktadır. Bu başlıkta ilgili işletmenin adı, tablonun gelir tablosu olduğu, tablonun düzenlendiği para birimi ile tablonun ilişkin olduğu faaliyet dönemi yer alır.

Gelir tablosu şekilsel olarak hesap tipinde ve rapor tipinde; rapor tipi gelir tabloları ise tek kademeli ve çok kademeli gelir tablosu olmak üzere iki farklı şekilde düzenlenebilmektedir.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi, daha fazla ve daha faydalı bilgi ürettiği için çok kademeli rapor tipi gelir tablosunun düzenlenmesini benimsemiştir.

Çok kademeli rapor tipi gelir tablosunda; gelirler/karlar ve giderler/zararlar çeşitli işletme fonksiyonlarına göre sınıflandırılmakta, bunlara bağlı olarak birden çok sayıda kar veya zarar kavramı ortaya çıkmaktadır.

GELİR TABLOSU

Net Satışlar	3.000 TL
Satışların Maliyeti (-)	2.100 TL
Brüt Kar / Zarar	900 TL
Faaliyet Giderleri (-)	300 TL
Faaliyet Karı / Zararı	600 TL
Diğer Olağan Gelirler ve Giderler	50 TL
Olağandışı Gelirler ve Giderler	100 TL
Finansman Giderleri (-)	200 TL
Vergi Öncesi Kar / Zarar	550 TL
Vergi Giderleri (-)	150 TL
Net Kar / Zarar	400 TL

KAYNAKÇA

Gürdal, Kadir, Genel Muhasebe, 1. Baskı
Ankuzem, 2010